Iranian Journal of Health Education & Promotion

Volume 14, Issue 4, Autumn 2026

The Process of Student Teachers' Perceptions and Experiences of Implementing Dual Education in the Preparation of School Health Educators: A Grounded Theory Study

Narjes Rastegari
Department of Educational Sciences, Farhangian University, Tehran, Iran.
Sara Salari
Department of Nutritional Sciences, Faculty of Medicine, Mashhad University of Medical Sciences, Mashhad, Iran.
Parvin Salarichine
* Assistant Professor of Department of Educational Sciences, Farhangian University, Tehran, Iran. **(Corresponding Author)** p.salari@cfu.ac.ir

Abstract

Background and Objectives: This study aimed to explore and explain the process of student teachers' understanding and experiences of dual education in the preparation of school health educators and to develop a paradigm model based on Grounded Theory.

Materials and Methods: This qualitative study was conducted using the systematic Grounded Theory approach of Strauss and Corbin (2008). The participants included faculty members of Farhangian University, faculty members of Schools of Health, and student teachers majoring in Health Education. Participants were selected through purposive criterion-based sampling, and a total of 22 individuals participated in the study. Data were collected through semi-structured interviews (685 minutes in total) and analyzed concurrently with data collection using the constant comparative method through three stages of open, axial, and selective coding. Sampling continued until theoretical saturation was achieved; the main categories were stabilized after 20 interviews, and no new concepts emerged in the final two interviews. To ensure the trustworthiness of the findings, member checking, peer debriefing, intercoder reliability (87%), recoding reliability (89%), and maintaining an audit trail of the data analysis process were employed.

Results: The findings indicated that the core phenomenon, "the effectiveness of dual education in the preparation of school health educators," was influenced by causal conditions, including deficiencies in educational content and inter-organizational barriers, as well as contextual conditions, including perceptual and cultural challenges and characteristics of educational environments. In response to these conditions, the identified action/interaction strategies comprised the integration of theoretical and practical education, improvement of structural interaction and integration, and optimization of faculty composition. These strategies led to consequences including structural reforms in educational programs, enhancement of professional competence, improvement of learning quality, and increased effectiveness of dual education.

Conclusion: The findings demonstrated that the effectiveness of dual education is achieved through the interaction of educational, organizational, and cultural factors together with appropriate action/interaction strategies. The paradigm model developed from empirical data provides a conceptual framework for educational policymakers and planners to design, implement, and evaluate dual education programs and to improve the quality of school health educator preparation.

Keywords: Dual Education; Grounded Theory; Professional Competence; School Health Educator Preparation; Paradigm Model

Open Access Policy: This is an open access article under the terms of the Creative Commons Attribution License, which permits use, distribution and reproduction in any medium, provided the original work is properly cited. To view a copy ofthis licence, visit https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/

Received: 2026/03/01
Accepted: 2026/07/18
Doi: 10.22034/ijhep.14.4.5

Citation: Rastegari N, Salari S, Salarichine P. The Process of Student Teachers' Perceptions and Experiences of Implementing Dual Education in the Preparation of School Health Educators: A Grounded Theory Study. *Iran J Health Educ Health Promot*. Autumn 2026; 14(4):22-35.

[Downloaded from journal.ihepsa.ir on 2026-11-17]

[DOI: 10.22034/ijhep.14.4.5]

فرایند درک و تجربه دانشجو معلمان از اجرای آموزش دوگانه در تربیت مربیان بهداشت مدارس: مطالعه گرندد تئوری

نرجس رستگاری
گروه علوم تربیتی دانشگاه فرهنگیان، تهران، ایران.
سارا سالاری
گروه علوم تغذیه، دانشکده پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی مشهد، مشهد، ایران.
پروین سالاری‌چینه
*استادیار گروه علوم تربیتی دانشگاه فرهنگیان، تهران، ایران. **(نویسنده مسئول)**
p.salari@cfu.ac.ir

تاریخ دریافت:۱۴۰۴/۱۲/۱۰
تاریخ پذیرش:۱۴۰۵/۰۴/۲۷
نوع مقاله: پژوهشی

چکیده

زمینه و هدف: هدف این پژوهش، تبیین فرایند درک و تجربه دانشجو معلمان از آموزش دوگانه در تربیت مربیان بهداشت مدارس و ارائه مدل پارادایمی مبتنی بر نظریه داده‌بنیاد بود.

مواد و روش‌ها: این پژوهش با رویکرد کیفی و مبتنی بر نظریه داده‌بنیاد (Grounded theory) و بر اساس روش نظام‌مند استراوس و کوربین (۲۰۰۸) انجام شد. جامعه پژوهش شامل استادان دانشگاه فرهنگیان، استادان دانشکده‌های بهداشت و دانشجومعلمان رشته‌ی آموزش بهداشت بود. مشارکت‌کنندگان با روش نمونه‌گیری هدفمند و ملاکی انتخاب شدند و در مجموع ۲۲ نفر در پژوهش مشارکت داشتند. داده‌ها از طریق مصاحبه‌های نیمه‌ساختاریافته (در مجموع ۶۸۵ دقیقه) گردآوری و هم‌زمان با جمع‌آوری داده‌ها، طی سه مرحله کدگذاری باز، محوری و انتخابی و با استفاده از روش مقایسه مستمر تحلیل شدند. نمونه‌گیری تا دستیابی به اشباع نظری ادامه یافت؛ به‌گونه‌ای که پس از ۲۰ مصاحبه مقوله‌های اصلی تثبیت شد و در دو مصاحبه پایانی مفهوم جدیدی به دست نیامد. برای اطمینان از اعتبار و پایایی یافته‌ها، از راهبردهای کنش/کنش متقابل شامل بازبینی مشارکت‌کنندگان، بازبینی همکاران، پایایی بین‌کدگذاران (۸۷ درصد)، بازکدگذاری (۸۹ درصد) و ثبت مستند فرایند تحلیل داده‌ها استفاده شد.

یافته‌ها: یافته‌ها نشان داد پدیده‌محوری «اثربخشی آموزش دوگانه در تربیت مربیان بهداشت مدارس» تحت تأثیر شرایط علی شامل مشکلات محتوای آموزشی و موانع بین‌سازمانی و شرایط زمینه‌ای شامل چالش‌های ادراکی و فرهنگی و ویژگی‌های محیط‌های آموزشی قرار دارد. در پاسخ به این شرایط، راهبردهایی مانند تلفیق آموزش نظری و عملی، بهبود تعامل و یکپارچگی ساختاری و بهینه‌سازی ترکیب هیئت‌علمی اتخاذ می‌شود که پیامدهایی ازجمله اصلاحات ساختاری در برنامه‌های آموزشی، ارتقای شایستگی حرفه‌ای، افزایش کیفیت یادگیری و ارتقای اثربخشی آموزش دوگانه را به دنبال دارد.

نتیجه‌گیری: پژوهش حاضر با ارائه یک مدل پارادایمی مبتنی بر داده‌های تجربی، نشان داد که اثربخشی آموزش دوگانه حاصل تعامل عوامل آموزشی، سازمانی، فرهنگی و راهبردهای اجرایی است. مدل ارائه‌شده می‌تواند به‌عنوان چارچوبی مفهومی برای سیاست‌گذاران و برنامه‌ریزان آموزشی در طراحی، اجرا و ارزیابی برنامه‌های آموزش دوگانه و ارتقای کیفیت تربیت مربیان بهداشت مدارس مورد استفاده قرار گیرد.

کلیدواژه‌ها: آموزش دوگانه، شایستگی حرفه‌ای، مشارکت سازمان‌یافته، تربیت مربی بهداشت

استناد: رستگاری ن، سالاری س، سالاری‌چینه پ. فرایند درک و تجربه دانشجو معلمان از اجرای آموزش دوگانه در تربیت مربیان بهداشت مدارس: مطالعه گرندد تئوری. *فصلنامه‌ی آموزش بهداشت و ارتقا سلامت*. پاییز ۱۴۰۵؛۱۴(۴): ۲۲- ۳۵.

[Downloaded from journal.ihepsa.ir on 2026-11-17]

[DOI: 10.22034/ijhep.14.4.5]

مقدمه

نظام‌های آموزشی پیشرو، زیربنای توسعه پایدار اجتماعی و ارتقای شاخص‌های سلامت جمعی محسوب می‌شوند. در این میان، آموزش بهداشت مدارس به‌عنوان یکی از ارکان راهبردی سلامت عمومی نقش مهمی در کاهش بار بیماری‌ها، ارتقای کیفیت زندگی و ترویج سبک زندگی سالم ایفا می‌کند (۱). شواهد بین‌المللی نشان می‌دهد که سرمایه‌گذاری بر سواد سلامت دانش‌آموزان، علاوه بر کاهش رفتارهای پرخطر، در بلندمدت با ارتقای کیفیت زندگی و کاهش بیماری‌های غیرواگیر همراه است (۲،۳).

مربیان بهداشت مدارس به‌عنوان عاملان تغییر، مسئول پیشگیری از بیماری‌ها، ترویج رفتارهای سالم و ایجاد محیط‌های آموزشی ایمن هستند (۴،۵). استانداردسازی آموزش این افراد نقش تعیین‌کننده‌ای در ارتقای کیفیت تدریس، افزایش سواد سلامت دانش‌آموزان و نهادینه‌سازی سبک زندگی سالم دارد (۶،۹). با این‌حال، در بسیاری از کشورها هنوز اطمینان کافی از آماده‌سازی حرفه‌ای مربیان بهداشت وجود ندارد (۱۰،۱۲). اثربخشی آموزش مربیان بهداشت مستلزم طراحی یک نظام آموزشی است که پیوندی منسجم میان دانش نظری و مهارت‌های عملی برقرار کند (۱۳،۱۴). یکی از راهکارهای کلیدی برای تحقق این هدف، آموزش دوگانه است (۱۵،۱۶).

آموزش دوگانه، مدلی از آموزش ترکیبی است که در آن دانشجو معلمان به‌طور هم‌زمان در نهاد آموزش عالی و محیط حرفه‌ای حضور دارند و دانش نظری و مهارت‌های عملی به‌طور هم‌زمان توسعه می‌یابند (۱۷،۱۸). در مدل ایرانی، دانشجو معلمان دو سال نخست تحصیل خود را در دانشکده‌های تحت‌نظر وزارت بهداشت می‌گذرانند و در سال‌های بعد، آموزش‌ها در دانشگاه فرهنگیان ادامه می‌یابد و دانشجویان فرصت می‌یابند تا آموخته‌های نظری و تجربیات عملی خود را تلفیق کرده و به ظرفیت انتقال تبدیل کنند.

در این سیستم، دانشکده‌های بهداشت مسئول ارائه دانش نظری و مهارت‌های پایه‌ای هستند، درحالی‌که مدارس و دانشگاه فرهنگیان زمینه اجرای عملی، کارورزی و توسعه شایستگی حرفه‌ای را فراهم می‌کنند (۱۳،۱۴). موفقیت آموزش دوگانه منوط به هماهنگی میان نهادهای آموزشی، طراحی برنامه‌های منسجم، ارزیابی مستمر دانشجو معلمان، و ایجاد مشوق‌های سازمانی برای ارتقای یادگیری عملی است (۱۳). برخلاف مدل‌های اجرا شده در کشورهایی مانند آلمان، سوئیس و هلند، مدل ایرانی بر اساس شیوه‌نامه وزارت آموزش‌وپرورش طراحی شده و با تأکید ویژه بر ترکیب آموزش نظری و مهارت عملی و آماده‌سازی حرفه‌ای دانشجو معلمان اجرا می‌شود (۱۹،۲۰).

شواهد پژوهشی نشان می‌دهد که آموزش دوگانه شایستگی‌های حرفه‌ای دانشجویان را تقویت کرده و امکان تبدیل دانش نظری به مهارت عملی را فراهم می‌سازد (۱۸،۲۰-۲۵). پژوهش‌ها نشان می‌دهد که وجود فرایند دقیق برای انتخاب کارآموزان، آموزش هدفمند، ادغام یادگیری با محیط کار، طراحی مشوق‌های سازمانی و تقویت مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها، در افزایش اثربخشی آموزش دوگانه نقش دارند (۱۶). با این‌حال، نسبت ترکیب آموزش‌های نظری و عملی در برنامه‌های دوگانه در کشورهای مختلف متفاوت است(۲۵،۲۶)و اغلب دانشجویان باید خود راهی برای پیونددادن آموخته‌های دانشگاهی و تجربیات عملی پیدا کنند (۲۷،۲۸).این توانایی در ادبیات پژوهشی با عنوان «ظرفیت انتقال» شناخته می‌شود؛ یعنی قابلیت دانشجو در ترکیب و انتقال آموخته‌ها از یک حوزه به حوزه دیگر (۱۵).

تجربه‌ی کشورهای پیشرو مانند آلمان، هلند و سوئیس نیز نشان می‌دهد که موفقیت آموزش دوگانه به هماهنگی میان آموزش دانشگاهی، مهارت‌های عملی و نیازهای واقعی محیط کار وابسته است؛ با این‌حال، چالش‌هایی مانند محدودیت زیرساخت‌ها، ناهماهنگی نهادی و تفاوت‌های فرهنگی همچنان بر اجرای اثربخش آن تأثیر می‌گذارند (۱۹،۲۰،۲۹).

چالش‌های ایران علاوه بر موارد مشابه با کشورهای دیگر، شامل مشکلات بومی و ساختاری خاص نیز هستند، ازجمله: کمبود اعضای هیئت‌علمی متخصص، فقدان تجربه همکاری بین وزارتخانه‌ها، محدودیت منابع مالی و زیرساخت‌های حمایتی و نبود استانداردهای مشخص برای آموزش عملی (۱۲). با توجه به شواهد بین‌المللی و نیز چالش‌های شناسایی‌شده در نظام آموزش دوگانه ایران، به نظر می‌رسد موفقیت این الگو مستلزم هماهنگی نهادی، همسویی محتوای آموزشی با نیازهای حرفه‌ای و ایجاد زیرساخت‌های حمایتی مناسب باشد (۳۰،۳۲). مطالعات داخلی نیز نشان داده‌اند که آموزش دوگانه ظرفیت ارتقای خلاقیت،

[Downloaded from journal.ihepsa.ir on 2026-11-17]
[DOI: 10.22034/ijhep.14.4.5]

کارآفرینی و عملکرد حرفه‌ای را دارد اما کمبود امکانات و ضعف تعامل میان دانشگاه‌ها و نهادهای اجرایی هم‌چنان محدودیت ایجاد می‌کند (۳۳). با وجود این شواهد، بخش عمده پژوهش‌های ایران به جنبه‌های کمی و ساختاری آموزش دوگانه پرداخته و کمتر به تحلیل کیفی درک و تجربه دانشجومعلمان و اساتید توجه شده است. بر این اساس، پژوهش حاضر با رویکرد نظریه داده‌بنیاد، به تبیین فرایند درک و تجربه دانشجومعلمان از آموزش دوگانه در تربیت مربیان بهداشت مدارس و ارائه مدل پارادایمی آن می‌پردازد.

مواد و روش‌ها

با توجه به مرور مطالعات پیشین در ایران، پژوهش‌های عمیق و جامع در زمینه آموزش دوگانه و آماده‌سازی مشارکتی دانشجو معلمان (دانشگاه فرهنگیان و دانشکده‌های بهداشت) بسیار محدود بوده است. این خلأ پژوهشی، ضرورت اتخاذ رویکردی اکتشافی برای شناسایی ابعاد پنهان این پدیده را برجسته می‌سازد. بر همین اساس، پژوهش حاضر با رویکردی کیفی و بر مبنای نظریه داده‌بنیاد (Grounded Theory) به شیوه استراوس و کوربین (۲۰۰۸)(۳۴) انجام شد. انتخاب این رویکرد به دلیل نظام‌مندی فرایند کدگذاری و امکان ارائه چارچوبی مفهومی برای تبیین تعاملات پیچیدهٔ میان نهادهای آموزشی و دانشجومعلمان صورت گرفت.

جامعه پژوهش شامل سه گروه اساتید دانشگاه فرهنگیان کرمان، اساتید و دانشجو معلمان رشته بهداشت در دانشگاه علوم پزشکی و فرهنگیان کرمان بود. انتخاب مشارکت‌کنندگان به روش نمونه‌گیری هدفمند و ملاکی آغاز شد تا افرادی که تجربه مستقیم از آموزش دوگانه داشتند، انتخاب شوند. ملاک‌های ورود شامل عضویت در یکی از سه گروه یادشده، داشتن تجربه تدریس، آموزش یا کارورزی در برنامه آموزش دوگانه و تمایل به مشارکت در پژوهش بود.

پس از انجام مصاحبه‌های اولیه و هم‌زمان با تحلیل داده‌ها، نمونه‌گیری نظری برای تکمیل و غنی‌سازی مقوله‌های در حال شکل‌گیری به‌کار گرفته شد. بدین‌ترتیب، بر اساس نتایج حاصل از کدگذاری و نیاز به تبیین ابعاد مقوله‌ها، مشارکت‌کنندگان بعدی از میان سه گروه پژوهش انتخاب شدند تا مفاهیم نوظهور بررسی، مقایسه و تکمیل شوند. این فرایند تا دستیابی به اشباع نظری ادامه یافت؛ به‌گونه‌ای که پس از انجام ۲۰ مصاحبه، مقوله‌های اصلی تثبیت شد و دو مصاحبه‌ی پایانی صرفاً در جهت تأیید روابط میان مقوله‌ها انجام شد و مفهوم جدیدی به‌دست نیامد. در مجموع، ۲۲ نفر (۹ دانشجومعلم، ۶ عضو هیئت‌علمی دانشکده‌های بهداشت و ۷ عضو هیئت‌علمی دانشگاه فرهنگیان) در پژوهش مشارکت کردند.

ابزار گردآوری داده‌ها، مصاحبه نیمه‌ساختاریافته بود. برای انسجام بیشتر، یک راهنمای مصاحبه طراحی شد. مصاحبه‌ها بسته به شرایط مشارکت‌کنندگان به سه شیوه حضوری، تلفنی و در چند مورد کتبی انجام شد. برای کنترل ناهمگونی داده‌ها، پس از پایان گردآوری، تمام مصاحبه‌ها به طور کامل پیاده‌سازی و بر اساس یک چارچوب واحد کدگذاری شدند. در مجموع، ۶۸۵ دقیقه مصاحبه گردآوری و متن‌نگاری گردید.

تحلیل داده‌ها هم‌زمان با فرایند گردآوری اطلاعات و بر اساس رویکرد نظام‌مند استراوس و کوربین (۲۰۰۸) انجام شد:

پس از هر مصاحبه، فایل صوتی به‌صورت کامل پیاده‌سازی و متن آن چندین بار مطالعه شد تا پژوهشگر درک جامعی از محتوای داده‌ها به دست آورد. سپس تحلیل داده‌ها با استفاده از روش مقایسه مستمر در سه مرحله کدگذاری باز، محوری و انتخابی انجام شد:

در مرحله کدگذاری باز، متن هر مصاحبه به‌صورت سطر به سطر و جمله به جمله بررسی شد. واحدهای معنایی استخراج و برای هر واحد یک کد اولیه متناسب با مفهوم نهفته در متن اختصاص یافت. در این مرحله، کدهای مشابه به‌طور مستمر با یکدیگر مقایسه شدند و پس از حذف موارد تکراری و ادغام کدهای هم‌معنا، فهرست اولیه کدها شکل گرفت.

در مرحله کدگذاری محوری، کدهای اولیه بر اساس شباهت‌های مفهومی، ویژگی‌های مشترک و ارتباط معنایی در قالب مفاهیم و سپس زیرمقوله‌ها سازمان‌دهی شدند. در ادامه، با بهره‌گیری از الگوی پارادایمی استراوس و کوربین، ارتباط میان زیرمقوله‌ها بررسی و در قالب مقوله‌های اصلی شامل شرایط علی، شرایط زمینه‌ای، شرایط مداخله‌گر، راهبردهای کنش/کنش متقابل و پیامدها تبیین شد.

در مرحله کدگذاری انتخابی، مقوله‌ها مجدداً با داده‌های خام تطبیق داده شدند تا انسجام درونی آن‌ها بررسی شود. سپس مقوله هسته با عنوان «اثربخشی آموزش دوگانه در تربیت

[Downloaded from journal.ihepsa.ir on 2026-11-17]

[DOI: 10.22034/ijhep.14.4.5]

مربیان بهداشت مدارس» شناسایی شد و سایر مقوله‌ها بر اساس روابط علّی، زمینه‌ای، مداخله‌ای و پیامدی پیرامون آن یکپارچه گردیدند. در نهایت، با استفاده از روایت نظری (storyline)، روابط میان مقوله‌ها تبیین و مدل پارادایمی نهایی از دل داده‌های تجربی استخراج شد.

نمونه‌گیری و تحلیل داده‌ها به‌صورت هم‌زمان ادامه یافت و پس از انجام ۲۰ مصاحبه، کد یا مفهوم جدیدی حاصل نشد و اشباع نظری مقوله‌های اصلی حاصل گردید. برای اطمینان از کفایت اشباع، دو مصاحبه دیگر نیز انجام شد که تنها موجب تأیید و غنای مقوله‌های موجود شد و مفهوم یا مقوله جدیدی ایجاد نکرد.

برای افزایش اعتمادپذیری یافته‌ها، از معیارهای پیشنهادی لینکلن و گوبا شامل اعتبار، انتقال‌پذیری، اتکاپذیری و تأییدپذیری استفاده شد. به‌منظور افزایش اعتبار، نمونه‌گیری تا دستیابی به اشباع نظری ادامه یافت و یافته‌های اولیه در اختیار چهار نفر از مشارکت‌کنندگان قرار گرفت تا میزان انطباق تفسیر پژوهشگر با تجربه آنان بررسی شود (بازبینی مشارکت‌کنندگان). هم‌چنین، فرایند کدگذاری، استخراج مفاهیم و شکل‌گیری مقوله‌ها توسط دو نفر از اعضای هیئت‌علمی آشنا با روش‌های پژوهش کیفی بررسی و درباره موارد اختلاف، تا حصول توافق بحث و تبادل نظر انجام شد (بازبینی همکاران).

برای بررسی پایایی کدگذاری، از دو روش استفاده شد. در روش نخست (پایایی بین‌کدگذاران)، چهار مصاحبه به‌صورت تصادفی در اختیار یک پژوهشگر مستقل آشنا با نظریه داده‌بنیاد قرار گرفت و به‌طور جداگانه کدگذاری شد. سپس میزان توافق بین دو مجموعه کدها بر اساس نسبت تعداد کدهای مشترک به کل کدهای استخراج‌شده محاسبه شد که برابر با ۸۷ درصد بود. در روش دوم (بازکدگذاری)، سه مصاحبه پس از گذشت یک ماه توسط پژوهشگر اصلی مجدداً کدگذاری شد و میزان توافق بین دو مرحله کدگذاری ۸۹ درصد به دست آمد که بیانگر ثبات و پایداری فرایند تحلیل داده‌ها بود.

علاوه بر این، تمامی مراحل تحلیل، از استخراج کدهای اولیه تا شکل‌گیری مفاهیم، زیرمقوله‌ها، مقوله‌ها و تدوین مدل پارادایمی، به‌صورت مستند ثبت و نگهداری شد تا امکان پیگیری فرایند تحلیل و تأییدپذیری یافته‌ها فراهم شود.

جهت بررسی روایی پژوهش، از شش راهبرد استفاده شد (جدول ۱):

جدول ۱. راهبردهای به کار گرفته شده جهت افزایش روایی درونی

راهبرد	شرح راهبرد	میزان و شکل به‌کارگیری راهبرد در این پژوهش
تعدد روش و منابع جمع‌آوری داده‌ها	استفاده از روش‌های مختلف و داده‌های مختلف در مرحله جمع‌آوری داده‌ها	مصاحبه با افراد باتجربه در حوزه‌های مختلف مانند وزارت آموزش‌وپرورش، حوزه تربیت‌معلم و حوزه بهداشت
تأیید مشارکت‌کنندگان	قابل‌پذیرش بودن نزد مصاحبه‌شوندگان	یافته‌های این پژوهش برای چهار نفر از مصاحبه‌شوندگان ارائه و نقطه‌نظرات دریافت شده است
درگیر بودن محقق با پدیده	حضور و مشاهده طولانی‌مدت در میدان تحقیق با مشاهده مکرر یک پدیده	داده‌های این پژوهش در یک دامنه زمانی مطلوبی حدود یک‌ساله جمع‌آوری‌شده است
بررسی سایر پژوهشگران	جمع‌آوری و اعمال اصلاحات و اظهارنظر پژوهشگران در زمینه‌های مرتبط با موضوع	این پژوهش به‌وسیله دو نفر از پژوهشگران حوزه علوم تربیتی بازبینی شده است
مشارکتی بودن پژوهش	مشارکت و همکاری بعضی از مشارکت‌کنندگان در فرایند پژوهش	در اجرای این پژوهش از مشارکت ۱۲ نفر از حوزه‌های مختلف بهره گرفته شده است
پیش‌فرض‌های محقق	روشن بودن مفروضات، گرایش‌ها و جهت‌گیری نظری محقق	در ابتدای پژوهش گرایش‌ها و جهت‌گیری‌های این پژوهش به‌وضوح تشریح شده است

یافته‌ها

در **جدول ۲ و ۳** مفهوم‌های به‌دست‌آمده از یافته‌های پژوهش و روند مقوله‌پردازی مفهوم‌ها نشان‌داده‌شده است.

بر پایه‌ی آنچه از یافته‌های پژوهش استخراج شد و در مفهوم‌دهی و مقوله‌پردازی نمود پیدا کرد، مقوله‌های دیگری غیر از مقوله اصلی پژوهش به‌دست آمد که به‌نوعی با آن در پیوند هستند. برخی از آن‌ها به‌طور مستقیم، تعدادی به‌طور غیرمستقیم با مقوله آموزش دوگانه در

[Downloaded from journal.ihepsa.ir on 2026-11-17]
[DOI: 10.22034/ijhep.14.4.5]

آماده‌سازی مربیان بهداشت مدارس در پیوند هستند. پس از شناسایی مقوله‌ها و مفاهیم و جای‌دهی آن‌ها در عوامل بیان شده توسط محققین، می‌بایست آن‌ها را در چارچوبی قابل‌استفاده که شامل شرایط علی، پدیده محوری، زمینه، شرایط مداخله‌گر، راهبردهای کنش/کنش متقابل و پیامدها است، قرار داده شد و ارتباط بین آن‌ها نیز با فلش‌هایی مشخص شده است.

جدول ۲. فرایند کدگذاری داده‌های حاصل از مصاحبه در نظریه داده‌بنیاد

ردیف	مصاحبه (داده خام)	کد اولیه	مفهوم	زیرمقوله	مقوله
۱	آموزش‌ها چندان به هم مرتبط نیستند.	عدم تطابق آموزش‌های بین دانشگاهی	عدم انسجام برنامه آموزشی	فقدان ارتباط بین محتوای نظری و نیازهای مهارتی	مشکلات محتوای آموزشی و برنامه‌ریزی
۲	من درک نمی‌کنم ارزش افزوده این همه تئوری که دانشگاه فرهنگیان در ذهن دانشجو می‌ریزد چیست.	برنامه درسی مبتنی بر تئوری	غلبه آموزش نظری	فقدان ارتباط بین محتوای نظری و نیازهای مهارتی	مشکلات محتوای آموزشی و برنامه‌ریزی
۳	ما در دانشگاه فرهنگیان نیاز به تغییر ساختار آموزشی و محتوای دروس داریم.	تغییر محتوای آموزشی	بازنگری برنامه درسی	عدم تناسب محتوای درسی با چالش‌های شغلی	مشکلات محتوای آموزشی و برنامه‌ریزی
۴	من در دانشگاه فرهنگیان احساس تعلق بیشتری می‌کنم.	احساس تعلق	تعلق سازمانی	ضعف یا تقویت پیوند با هویت حرفه‌ای	چالش‌های ادراکی و فرهنگی
۵	باید از ظرفیت‌های هر یک از دانشگاه‌ها به‌درستی استفاده شود.	لزوم بهره‌مندی از ظرفیت‌ها	هم‌افزایی سازمانی	توسعه برنامه‌های مشترک	بهبود تعامل و یکپارچگی ساختاری
۶	باید در دانشگاه فرهنگیان تمرکز بیشتر بر شایستگی‌های تدریس باشد تا دانش تئوری.	تمرکز بر شایستگی‌های تدریس	مهارت‌محوری در آموزش	کمبود دروس مهارتی	مشکلات محتوای آموزشی و برنامه‌ریزی
۷	با آموزش دوگانه پیوند خوبی بین علم و حرفه برقرار می‌شود.	پیوند علم و حرفه	یکپارچگی علم و عمل	ایجاد تعادل میان آموزش نظری و مهارتی	تلفیق بهینه آموزش تئوری و مهارتی
۸	تلفیق درستی بین دانش و مهارت ایجاد خواهد شد.	تلفیق دانش و مهارت	یکپارچگی دانش و مهارت	ایجاد تعادل میان آموزش نظری و مهارتی	تلفیق بهینه آموزش تئوری و مهارتی
۹	آموزش دوگانه گرایش بیشتری به حرفه‌ای شدن ایجاد می‌کند.	اثر مثبت آموزش دوگانه بر رشد حرفه‌ای	توسعه حرفه‌ای	نتایج مثبت اجرای صحیح آموزش دوگانه	ارتقای نتایج مثبت و کاهش نتایج منفی آموزش دوگانه
۱۰	این نوع آموزش باعث رویارویی فرهنگ تربیت معلم و فرهنگ دانشگاهی می‌شود.	دوسوگرایی فرهنگی	تعارض فرهنگی	تفاوت‌های ارزشی بین نظام تربیت معلم و نظام بهداشتی	چالش‌های ادراکی و فرهنگی
۱۱	پذیرش دو فرهنگ متفاوت مانعی بر سر راه موفقیت است.	تفاوت‌های موقعیتی	تعارض ارزش‌ها	تفاوت‌های ارزشی بین نظام تربیت معلم و نظام بهداشتی	چالش‌های ادراکی و فرهنگی
۱۲	دو سال اول تحصیل در دانشکده‌های بهداشت شخصیت دانشجو را شکل می‌دهد.	خودبرتربینی دانشگاهی	غلبه هویت سازمانی	رقابت غیرسازنده	موانع بین‌سازمانی و تفاوت‌های محیطی
۱۳	دانشگاه فرهنگیان به سختی می‌تواند مربیان بهداشت را برای شایستگی‌های حرفه‌ای آماده کند.	اعتماد بین دانشگاهی	ضعف اعتماد متقابل	عدم شناخت کافی از اهداف و ساختارها	موانع بین‌سازمانی و تفاوت‌های محیطی
۱۴	دانشگاه‌های وزارت بهداشت علاقه چندانی به آموزش معلمان ندارند.	تعهد درک‌شده	ضعف تعهد سازمانی	عدم شناخت کافی از اهداف و ساختارها	موانع بین‌سازمانی و تفاوت‌های محیطی
۱۵	دانشگاه فرهنگیان احساس می‌کند صاحب آموزش معلمان است.	مشکل سازمانی	انحصارگرایی سازمانی	رقابت غیرسازنده	موانع بین‌سازمانی و تفاوت‌های محیطی
۱۶	از میان برداشتن دیوارها میان علوم مختلف و حرکت به سوی برنامه‌های درسی فرارشته‌ای اتفاق مثبتی است.	برنامه درسی فرارشته‌ای	رویکرد بین‌رشته‌ای	توسعه برنامه‌های مشترک	بهبود تعامل و یکپارچگی ساختاری
۱۷	ضوابط و مقررات آموزشی این دو دانشگاه متفاوت است و برای دانشجو چالش ایجاد می‌کند.	تفاوت مقررات آموزشی	ناهماهنگی قوانین آموزشی	نبود تعامل کارآمد بین دو دانشگاه	بهبود تعامل و یکپارچگی ساختاری
۱۸	آموزش‌های دانشگاه فرهنگیان بیشتر جنبه نظری دارد و دانشجویان را برای موقعیت‌های واقعی آماده نمی‌کند.	غلبه آموزش نظری	فاصله آموزش با عمل	فقدان ارتباط بین محتوای نظری و نیازهای مهارتی	مشکلات محتوای آموزشی و برنامه‌ریزی

[Downloaded from journal.ihepsa.ir on 2026-11-17]

[DOI: 10.22034/ijhep.14.4.5]

۱۹	آکادمیک بودن یعنی فراهم کردن ابزارهای علمی برای تحلیل موقعیت‌های عملی تدریس.	قابلیت تکمیل‌کنندگی رشته‌ای	هم‌افزایی آموزش نظری و عملی	ایجاد تعادل میان آموزش نظری و مهارتی	تلفیق بهینه آموزش تئوری و مهارتی
۲۰	باید برنامه درسی مشترکی ایجاد شود تا فرهنگ و هویت مشترک شکل بگیرد.	فرهنگ مشترک شرکای دانشگاهی	یکپارچگی فرهنگی	یکپارچه‌سازی استانداردهای آموزشی دو نهاد	اصلاحات ساختاری جهت کارآمدی برنامه‌ها
۲۱	رشته‌های بین‌رشته‌ای باید آموزش بین‌رشته‌ای داشته باشند، نه فقط آموزش نظری.	افت مهارتی در مقابل پیشرفت نظری	غلبه نظریه بر مهارت	کمبود دروس مهارتی	مشکلات محتوای آموزشی و برنامه‌ریزی
۲۲	حجم زیاد برنامه درسی به دلیل وجود دروس متعدد و غیرضروری است.	حجیم بودن محتوا	تراکم برنامه درسی	محتوای غیرضروری	مشکلات محتوای آموزشی و برنامه‌ریزی
۲۳	وزارت بهداشت نباید یک سیستم بسته باشد و باید با آموزش‌وپرورش و جامعه ارتباط داشته باشد.	جو تعامل اجتماعی	تعامل برون‌سازمانی	توسعه برنامه‌های مشترک	بهبود تعامل و یکپارچگی ساختاری
۲۴	اهداف آموزشی باید از نیازهای جامعه استخراج شوند و در برابر جامعه پاسخگو باشند.	ارائه خطوط کلی برنامه‌های آموزشی	پاسخگویی اجتماعی برنامه درسی	افزایش ارتباط آموزش دوگانه با نیازهای جامعه و بازار کار	اصلاحات ساختاری جهت کارآمدی برنامه‌ها
۲۵	تربیت دانشجومعلم در دانشکده‌های وزارت بهداشت موجب جامعیت بیشتر آموزش معلم می‌شود.	ارتباط منعطف و نوآورانه	تنوع محیط‌های یادگیری	یکپارچه‌سازی استانداردهای آموزشی دو نهاد	اصلاحات ساختاری جهت کارآمدی برنامه‌ها
۲۶	کاش آموزش‌های دو دانشگاه به صورت همزمان انجام می‌شد.	ضرورت آموزش همزمان	همزمانی آموزش نظری و عملی	به‌کارگیری یادگیری ترکیبی	تلفیق بهینه آموزش تئوری و مهارتی
۲۷	توأم بودن دروس تربیتی و تخصصی لازمه آماده‌سازی معلم است.	ضرورت آموزش همزمان	تلفیق دانش تربیتی و تخصصی	به‌کارگیری یادگیری ترکیبی	تلفیق بهینه آموزش تئوری و مهارتی
۲۸	محتوای برنامه‌های درسی باید با نیازهای دانشجومعلم تطبیق یابد.	کاربردی نبودن برخی محتواها	تناسب برنامه درسی با نیاز حرفه‌ای	عدم تناسب محتوای درسی با چالش‌های شغلی	مشکلات محتوای آموزشی و برنامه‌ریزی
۲۹	آنچه می‌خوانیم با کاری که باید انجام دهیم سنخیت ندارد.	کاربردی نبودن برخی محتواها	شکاف آموزش و عمل	عدم تناسب محتوای درسی با چالش‌های شغلی	مشکلات محتوای آموزشی و برنامه‌ریزی
۳۰	یادگیری، تجربه و پژوهش نباید جدا از هم آموزش داده شوند.	ضرورت آموزش همزمان	یکپارچگی فرایند یادگیری	به‌کارگیری یادگیری ترکیبی	تلفیق بهینه آموزش تئوری و مهارتی
۳۱	آموزش دوگانه نوعی پیوند تئوری و عمل است و درک هر دو حوزه را تقویت می‌کند.	پیوند تئوری و عمل	تفکر بین‌رشته‌ای	ایجاد تعادل میان آموزش نظری و مهارتی	تلفیق بهینه آموزش تئوری و مهارتی
۳۲	برای تربیت معلم باید بین وزارت بهداشت و آموزش‌وپرورش هماهنگی تنگاتنگی وجود داشته باشد.	ضرورت هماهنگی بین دو وزارتخانه	همکاری نهادی	بهبود روش‌های همکاری نهادی در اجرای برنامه‌ها	بهبود تعامل و یکپارچگی ساختاری
۳۳	دانشجومعلمان باید در کنار یک معلم باتجربه شایستگی‌های حرفه‌ای را کسب کنند.	ضرورت همراهی معلم باتجربه	یادگیری مبتنی بر مربیگری	ضرورت حضور استادان باتجربه در هر دو حوزه	بهینه‌سازی ترکیب هیئت‌علمی
۳۴	برای اجرای درست این نوع آموزش به مدل «آموزش ساندویچی» نیاز داریم.	لزوم آموزش ساندویچی	ادغام مرحله‌ای آموزش نظری و عملی	به‌کارگیری یادگیری ترکیبی	تلفیق بهینه آموزش تئوری و مهارتی
۳۵	همکاری بین مرحله اول و دوم آموزشی محدود است و دانشجویان مطالب دانشگاه اول را فراموش می‌کنند.	گسست بین مراحل آموزش	ناپیوستگی فرایند یادگیری	نبود تعامل کارآمد بین دو دانشگاه	بهبود تعامل و یکپارچگی ساختاری
۳۶	رابطه بین این دو دانشگاه باید مکمل باشد؛ اگر منافع مشترک نباشد، همکاری شکل نمی‌گیرد.	ضرورت رابطه مکمل	همکاری مکمل بین دانشگاهی	توسعه برنامه‌های مشترک	بهبود تعامل و یکپارچگی ساختاری
۳۷	تفاوت در محیط نهادی هر دانشگاه می‌تواند همکاری را ناکام بگذارد.	تفاوت محیط نهادی	ناهمگونی ساختاری	چالش هماهنگی ارزش‌های آموزشی بین دو نهاد	موانع بین‌سازمانی و تفاوت‌های محیطی
۳۸	فرهنگ سازمانی، تاریخچه و رویه‌های هر دانشگاه با دیگری تفاوت دارد.	تفاوت فرهنگ سازمانی	ناهماهنگی فرهنگی	چالش هماهنگی ارزش‌های آموزشی بین دو نهاد	موانع بین‌سازمانی و تفاوت‌های محیطی
۳۹	هر دانشگاه تصور می‌کند آموزش اصلی را خودش ارائه می‌دهد.	خودبرتربینی دانشگاهی	رقابت غیرسازنده	رقابت غیرسازنده	موانع بین‌سازمانی و تفاوت‌های محیطی
۴۰	رفت‌وآمد بین دو دانشگاه با فرهنگ متفاوت، دانشجو را	بروز دوسوگرایی	ابهام هویت	ابهام در نقش حرفه‌ای	چالش‌های ادراکی و فرهنگی

[Downloaded from journal.ihepsa.ir on 2026-11-17]

[DOI: 10.22034/ijhep.14.4.5]

	دچار دوسوگرایی می‌کند.		حرفه‌ای		
۴۱	بعد از ورود به دانشگاه فرهنگیان ارتباط ما با استادان قبلی قطع می‌شود.	ضعف ارتباطی دو دانشگاه	گسست ارتباطات آموزشی	نبود تعامل کارآمد بین دو دانشگاه	بهبود تعامل و یکپارچگی ساختاری
۴۲	فرهنگ و محیط دو دانشگاه متفاوت است و کنار آمدن با هر دو دشوار است.	تفاوت فرهنگ دانشگاهی	چالش سازگاری فرهنگی	چالش‌های سازگاری با دو محیط متفاوت	بهبود کیفیت یادگیری و رفاه دانشجویان
۴۳	تفاوت فرهنگی بین دو دانشگاه می‌تواند مانعی برای همکاری باشد.	مانع بودن تفاوت فرهنگی	بازدارندگی فرهنگی	چالش هماهنگی ارزش‌های آموزشی بین دو نهاد	موانع بین‌سازمانی و تفاوت‌های محیطی
۴۴	آموزش دوگانه نوعی پیوند تئوری و عمل است و درک هر دو حوزه را تقویت می‌کند.	پیوند تئوری و عمل	تفکر بین‌رشته‌ای	ایجاد تعادل میان آموزش نظری و مهارتی	تلفیق بهینه آموزش تئوری و مهارتی
۴۵	برای تربیت معلم باید بین وزارت بهداشت و آموزش‌وپرورش هماهنگی تنگاتنگی وجود داشته باشد.	ضرورت هماهنگی بین دو وزارتخانه	همکاری نهادی	بهبود روش‌های همکاری نهادی در اجرای برنامه‌ها	بهبود تعامل و یکپارچگی ساختاری
۴۶	من چون عاشق پزشکی بودم و به‌ناچار معلمی را انتخاب کردم، احساس می‌کنم به محیط فرهنگیان تعلق ندارم.	ایجاد حس عدم تعلق	ضعف تعلق سازمانی	ضعف در پیوند با هویت معلمی و حرفه‌ای	چالش‌های ادراکی و فرهنگی
۴۷	بعضی دروسی که در دانشگاه فرهنگیان ارائه می‌شود با نیازهای کاری ما تطابق ندارد.	عدم ارتباط میان آموخته‌ها و شایستگی‌های موردنیاز	شکاف آموزش و شغل	عدم تناسب محتوای درسی با چالش‌های شغلی	مشکلات محتوای آموزشی و برنامه‌ریزی
۴۸	جو دو دانشگاه متفاوت است و محدودیت‌ها و قوانین سختگیرانه دانشگاه فرهنگیان دلزدگی ایجاد می‌کند.	دوری از رویکردهای ترس‌محور	محیط آموزشی حمایتگر	چالش‌های سازگاری با دو محیط متفاوت	بهبود کیفیت یادگیری و رفاه دانشجویان
۴۹	حجاب و ظاهر دانشجویان در دو دانشگاه کاملاً متفاوت است.	تغییر ظاهر و پوشش دانشجویان	تفاوت هنجارهای فرهنگی	تفاوت‌های ارزشی بین نظام تربیت معلم و نظام بهداشتی	چالش‌های ادراکی و فرهنگی
۵۰	دانشگاه فرهنگیان به درک بهتر فرایند تدریس و پیچیدگی‌های آن کمک می‌کند.	درک حرفه معلمی	شناخت حرفه‌ای معلمی	تمرکز بر توسعه مهارت‌های عملی	اصلاحات ساختاری جهت کارآمدی برنامه‌ها
۵۱	برای توسعه مهارت‌های مبتنی بر عملکرد به آموزش‌های هر دو حوزه نیاز داریم.	توسعه مهارت‌های مبتنی بر عملکرد	تقویت شایستگی‌های عملی	تمرکز بر توسعه مهارت‌های عملی	اصلاحات ساختاری جهت کارآمدی برنامه‌ها
۵۲	در دانشگاه فرهنگیان بیشتر آموزش‌ها درباره تدریس و کلاسداری است که چندان به کار ما مربوط نیست.	آموزش دروس نامرتبط	عدم تناسب آموزش با نیاز حرفه‌ای	عدم تناسب محتوای درسی با چالش‌های شغلی	مشکلات محتوای آموزشی و برنامه‌ریزی
۵۳	اکنون احساس می‌کنم دانشگاه فرهنگیان اولویت من نیست.	در اولویت قرار نگرفتن دانشگاه فرهنگیان	کاهش تعهد سازمانی	ضعف در پیوند با هویت معلمی و حرفه‌ای	چالش‌های ادراکی و فرهنگی
۵۴	امکانات رفاهی دو دانشگاه بسیار متفاوت است.	نابرابری امکانات	نابرابری منابع آموزشی	عدم توازن در منابع و تسهیلات	بهبود کیفیت یادگیری و رفاه دانشجویان
۵۵	فعالیت تشکل‌های دانشجویی در دانشگاه فرهنگیان بسیار خوب است.	فعال بودن تشکل‌های دانشجویی	مشارکت دانشجویی	نیاز به تقویت تعاملات بین دانشجویان دو دانشگاه	بهبود کیفیت یادگیری و رفاه دانشجویان
۵۶	اساتید دانشگاه فرهنگیان در تدریس و کلاسداری مسلط‌ترند.	تبحر اساتید	توانمندی آموزشی استادان	توسعه برنامه‌هایی برای به‌کارگیری استادان مجرب	بهینه‌سازی ترکیب هیئت‌علمی
۵۷	باید افرادی جذب شوند که تجربه معلمی داشته باشند.	جذب دکترمعلمان	شایستگی حرفه‌ای اعضای هیئت‌علمی	ضرورت حضور استادان باتجربه در هر دو حوزه	بهینه‌سازی ترکیب هیئت‌علمی
۵۸	درس‌هایی که می‌خوانیم کاربردی نیست و چارت درسی موضوعیت ندارد.	کاربردی نبودن برخی محتواها	ضعف کارآمدی برنامه درسی	محتوای غیرضروری	مشکلات محتوای آموزشی و برنامه‌ریزی
۵۹	شخصیت و رفتار استاد و حتی کارکنان دانشگاه بر انگیزه یادگیری دانشجو اثر دارد.	حفظ سوی انسانی و علمی ارتباط استاد ـ دانشجو	ارتباط حمایتی استاد و دانشجو	ایجاد پیوندهای مؤثر میان استادان و دانشجویان	بهینه‌سازی ترکیب هیئت‌علمی
۶۰	برای رشته‌های ما هم دانش محتوایی و هم دانش	ضرورت دانش محتوایی	تلفیق دانش	یکپارچه‌سازی استانداردهای	اصلاحات ساختاری جهت کارآمدی

[Downloaded from journal.ihepsa.ir on 2026-11-17]

[DOI: 10.22034/ijhep.14.4.5]

	تربیتی لازم است.	و تربیتی	تخصصی و تربیتی	آموزشی دو نهاد	برنامه‌ها
۶۱	این آموزش دوگانه نه از نظر علمی و نه از نظر حرفه‌ای ما را تأمین نمی‌کند.	ضعف علمی و حرفه‌ای دوسویه	ناکارآمدی آموزش دوگانه	ضعف علمی و حرفه‌ای دوسویه	اصلاحات ساختاری جهت کارآمدی برنامه‌ها
۶۲	برای کیفیت‌بخشی به آموزش دوگانه به همکاری پژوهشگران دو دانشگاه نیاز داریم.	همکاری تحقیقاتی دو دانشگاه	همکاری علمی بین‌دانشگاهی	بهبود روش‌های همکاری نهادی در اجرای برنامه‌ها	بهبود تعامل و یکپارچگی ساختاری
۶۳	از استادان وزارت بهداشت به‌عنوان مشاور یا استاد راهنمای کارورزی استفاده شود.	حضور استادان وزارت بهداشت در دانشگاه فرهنگیان	بهره‌گیری از ظرفیت علمی مشترک	توسعه برنامه‌هایی برای به‌کارگیری استادان مجرب	بهینه‌سازی ترکیب هیئت‌علمی
۶۴	وزارت علوم باید با ایجاد سازوکارهای ارتباطی، هم‌افزایی بین دانشگاه‌ها را افزایش دهد.	مکانیزم‌های اتصالی بین دانشگاهی	تقویت شبکه همکاری	بهبود روش‌های همکاری نهادی در اجرای برنامه‌ها	بهبود تعامل و یکپارچگی ساختاری
۶۵	هماهنگی و توزیع همگون دروس، فعالیت دانشگاه‌ها را متعادل و موجب هم‌افزایی می‌شود	متعادل نمودن بار فعالیت‌های هر دانشگاه	هم‌افزایی سازمانی	متعادل نمودن بار فعالیت‌های هر دانشگاه	بهبود تعامل و یکپارچگی ساختاری

جدول ۳. مقوله‌های اصلی و ابعاد مدل پارادایمی استخراج‌شده از داده‌ها

نقش در مدل پارادایمی	مقوله	زیرمقوله‌ها	کدهای مرتبط
شرایط علی	مشکلات محتوای آموزشی و برنامه‌ریزی	فقدان ارتباط بین محتوای نظری و نیازهای مهارتی؛ محتوای غیرضروری؛ کمبود دروس مهارتی؛ عدم تناسب محتوای درسی با نیازهای شغلی	۱،۲،۳،۶،۱۸،۲۱،۲۲،۲۸،۲۹،۴۷،۵۲،۵۸
شرایط علی	موانع بین‌سازمانی و تفاوت‌های محیطی	رقابت غیرسازنده؛ تفاوت فرهنگ سازمانی؛ تفاوت محیط نهادی؛ ضعف شناخت متقابل؛ ناهماهنگی ارزش‌های آموزشی	۱۲،۱۴،۱۵،۱۷،۳۹،۴۰،۴۱،۴۵
شرایط زمینه‌ای	چالش‌های ادراکی و فرهنگی	ابهام هویت حرفه‌ای؛ احساس عدم تعلق؛ تفاوت ارزش‌های فرهنگی؛ دوسوگرایی	۴،۱۰،۱۱،۴۲،۴۶،۴۹،۵۳
شرایط زمینه‌ای	ظرفیت‌های محیط‌های آموزشی	تأثیر محیط دانشگاه؛ فعالیت‌های فرهنگی؛ امکانات رفاهی؛ ویژگی‌های محیط یادگیری	۳۲،۴۸،۵۴،۵۵
راهبردهای کنش/کنش متقابل	تلفیق بهینه آموزش تئوری و مهارتی	یادگیری ترکیبی؛ آموزش همزمان؛ پیوند تئوری و عمل؛ آموزش ساندویچی؛ توسعه مهارت‌های عملکردی	۷،۸،۱۹،۲۶،۲۷،۳۰،۳۳،۳۶،۵۱
راهبردهای کنش/کنش متقابل	بهبود تعامل و یکپارچگی ساختاری	توسعه برنامه‌های مشترک؛ همکاری نهادی؛ ارتباط بین دانشگاهی؛ مکانیزم‌های اتصالی؛ توزیع متعادل فعالیت‌ها	۵،۱۶،۲۳،۲۴،۲۵،۳۴،۳۷،۳۸،۴۳،۶۲،۶۴،۶۵
راهبردهای کنش/کنش متقابل	بهینه‌سازی ترکیب هیئت‌علمی	استفاده از استادان مجرب؛ استادان مشترک؛ ارتباط استاد و دانشجو؛ جذب دکترمعلمان	۳۱،۳۵،۵۶،۵۹،۶۳
پیامدها	اصلاحات ساختاری جهت کارآمدی برنامه‌ها	استانداردسازی برنامه‌ها؛ توسعه مهارت‌های عملی؛ تلفیق دانش محتوایی و تربیتی؛ ارتقای کیفیت آموزش	۲۰،۵۰،۵۶،۶۰،۶۱
پیامدها	شایستگی حرفه‌ای	رشد شایستگی‌های حرفه‌ای؛ پیوند دانش و مهارت؛ آمادگی برای ایفای نقش حرفه‌ای	۹
پیامدها	ارتقای نتایج مثبت آموزش دوگانه	افزایش کیفیت یادگیری؛ افزایش رضایت؛ بهبود عملکرد؛ کاهش پیامدهای منفی آموزش	حاصل اجرای کل مدل

مدل مفهومی ارائه‌شده بر اساس تحلیل داده‌های مصاحبه و فرایند کدگذاری شکل‌گرفته است. ابتدا کدهای استخراج‌شده از مصاحبه‌ها به مفاهیم و سپس به مقوله‌های اصلی تبدیل شدند و در قالب شرایط علی، شرایط زمینه‌ای، شرایط مداخله‌گر، راهبردهای کنش/کنش متقابل و پیامدها سازمان‌دهی شدند.

پدیده محوری: یافته‌های پژوهش نشان داد که «اثربخشی آموزش دوگانه در تربیت مربیان بهداشت مدارس» به‌عنوان پدیده محوری، حاصل تعامل عوامل آموزشی، سازمانی و اجرایی است و کیفیت اجرای این الگو به نحوه هماهنگی میان اجزای مختلف نظام آموزش دوگانه وابسته است.

شرایط علی: مشکلات محتوای آموزشی و موانع بین‌سازمانی، مهم‌ترین عوامل شکل‌گیری چالش‌های آموزش

[Downloaded from journal.ihepsa.ir on 2026-11-17]

[DOI: 10.22034/ijhep.14.4.5]

دوگانـه بودنـد. ناهمـاهنگی محتـوای درسـی بـا نیازهـای حرفه‌ای، عدم انسجام برنامه‌های آموزشی و ضعف همـاهنگی میان دانشـگاه فرهنگیـان و دانشـکده‌های بهداشـت، زمینـه شکل‌گیری این چالش‌ها را فراهم کرده است.

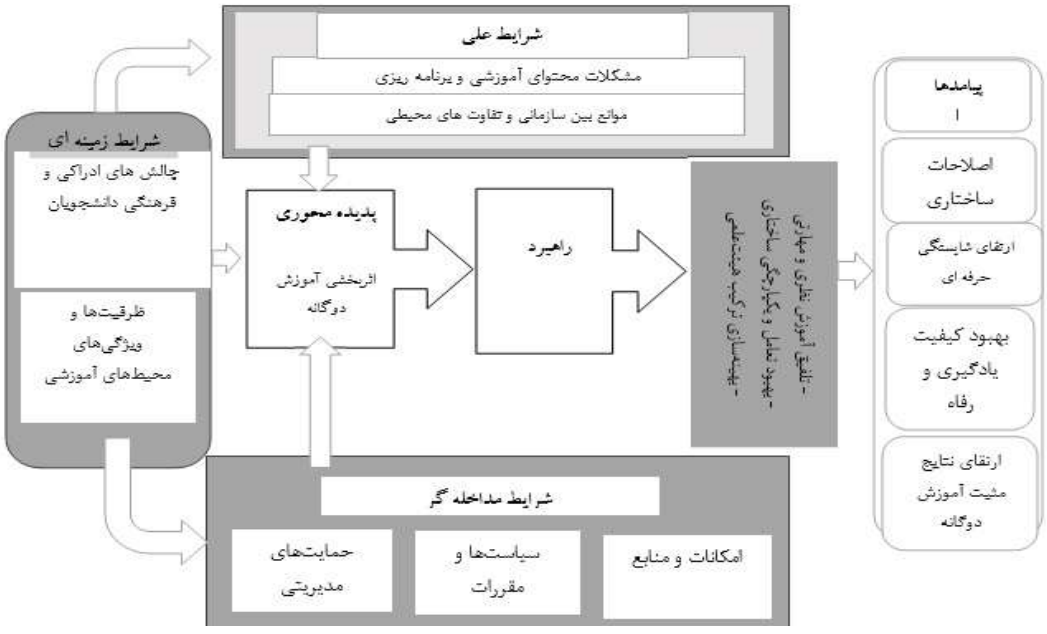
شرایط زمینه‌ای: چالش‌های ادراکی و فرهنگی و هم‌چنین ویژگی‌های محیط‌های آموزشی، بستر اجرای آموزش دوگانه را شکل می‌دهند. نگرش متفاوت ذی‌نفعان نسبت به آموزش دوگانه، تفاوت فرهنگ سازمانی دو نهاد آموزشی و شرایط محیط‌های آموزشی، بر نحوه اجرای برنامه و میزان اثربخشی آن تأثیرگذار هستند.

شرایط مداخله‌گر: امکانات و منابع، سیاست‌ها و مقررات و حمایت‌های سازمانی، اجرای راهبردهای آموزش دوگانه را تسهیل یا محدود می‌کنند. فراهم بودن زیرساخت‌های آموزشی، دسترسی به امکانات مناسب و وجود سازوکارهای حمایتی و مدیریتی، نقش مهمی در اجرای مؤثر راهبردهای آموزشی ایفا می‌کنند.

راهبردها: برای مواجهه با چالش‌های موجود، تحلیل داده‌ها سه راهبرد اصلی کنش/کنش متقابل را آشکار ساخت: تلفیق آموزش نظری و مهارتی، بهبود تعامل و یکپارچگی ساختاری میان دانشگاه فرهنگیان و دانشکده‌های بهداشت، و بهینه‌سازی ترکیب هیئت‌علمی. این راهبردها با هدف ایجاد انسجام بیشتر میان آموزش نظری و تجربه عملی و ارتقای کیفیت فرایند تربیت مربیان بهداشت پیشنهاد شدند.

پیامدها: اجرای این راهبردها به اصلاح ساختار برنامه‌های آموزشی، ارتقای شایستگی حرفه‌ای دانشجومعلمان، افزایش کیفیت یادگیری و در نهایت ارتقای اثربخشی آموزش دوگانه منجر می‌شود. به‌عبارت دیگر، مدل پارادایمی نشان می‌دهد که تحقق پیامدهای مطلوب مستلزم تعامل هماهنگ میان شرایط علی، زمینه‌ای، مداخله‌گر و راهبردهای اجرایی است.

بر این اساس، نظریه برآمده از داده‌های پژوهش حاضر بیان می‌کند که اثربخشی آموزش دوگانه نتیجه تعامل پویا میان شرایط علی، شرایط زمینه‌ای، شرایط مداخله‌گر و راهبردهای کنش/کنش متقابل است، هرچه ناهماهنگی‌های محتوایی و سازمانی کاهش یابد، تعامل میان دو دانشگاه تقویت شود، شرایط مداخله‌گر از اجرای راهبردها حمایت کند و آموزش نظری و مهارتی به‌صورت یکپارچه طراحی و اجرا گردد، شایستگی حرفه‌ای دانشجومعلمان ارتقا یافته و پیامدهای مطلوب آموزش دوگانه تحقق خواهد یافت (شکل ۱).

شکل ۱. مدل پارادایمی نظریه داده‌بنیاد پژوهش

بحث

نتایج پژوهش حاضر بیانگر آن است که آموزش دوگانه زمانی می‌تواند به ارتقای شایستگی حرفه‌ای دانشجومعلمان منجر

[Downloaded from journal.ihepsa.ir on 2026-11-17]
[DOI: 10.22034/ijhep.14.4.5]

شود که میان برنامه درسی، ساختار سازمانی و همکاری بین‌نهادی هماهنگی وجود داشته باشد. این نتیجه بیانگر آن است که اثربخشی آموزش دوگانه صرفاً به کیفیت محتوای آموزشی وابسته نیست، بلکه از تعامل همزمان عوامل آموزشی، سازمانی و فرهنگی تأثیر می‌پذیرد.

این نتیجه با پژوهش بیلت (۲۰۱۵) و کاواس و همکاران (۲۰۲۱) همسو است که بر پیوند یادگیری مبتنی بر عمل و محیط واقعی کار تأکید کرده‌اند. با این‌حال، پژوهش حاضر نشان داد که در بستر ایران، حتی در صورت وجود برنامه‌های آموزشی مناسب، نبود هماهنگی میان دانشگاه فرهنگیان و دانشگاه‌های علوم پزشکی می‌تواند اثربخشی آموزش دوگانه را محدود کند؛ موضوعی که در مطالعات پیشین کمتر مورد توجه قرار گرفته است.

یافته‌های مربوط به نقش تفاوت‌های فرهنگی و سازمانی با نتایج ینرت و موردهورست (۲۰۲۲) و لیشیته و شیلر (۲۰۲۰) هم‌خوان است، اما برخلاف این مطالعات که بیشتر بر همکاری بین دانشگاهی تمرکز داشته‌اند، پژوهش حاضر نشان می‌دهد که تفاوت هویت نهادی دو وزارتخانه نقش تعیین‌کننده‌ای در تجربه‌ی دانشجومعلمان دارد.

همسو با نتایج پژوهش نیلی و ناصری (۱۳۹۷)، یافته‌های این پژوهش نشان می‌دهد که موفقیت آموزش دوگانه صرفاً به اجرای هم‌زمان آموزش نظری و عملی وابسته نیست، بلکه مستلزم بازنگری مستمر برنامه‌های آموزشی، ایجاد نظام بازخورد، هماهنگی نهادی و انطباق محتوا با نیازهای حرفه‌ای است. با این‌حال، پژوهش حاضر با بهره‌گیری از نظریه داده‌بنیاد، فراتر از شناسایی این الزامات، روابط میان شرایط علی، زمینه‌ای، میانجی، راهبردها و پیامدهای اثربخشی آموزش دوگانه را در قالب یک مدل پارادایمی تبیین کرده است.

نوآوری پژوهش حاضر در ارائه همین مدل پارادایمی مبتنی بر داده‌های تجربی برای تبیین اثربخشی آموزش دوگانه دانشجومعلمان آموزش بهداشت است. برخلاف پژوهش‌های پیشین که عمدتاً هر یک از ابعاد برنامه درسی، آموزش عملی یا همکاری بین‌نهادی را به‌صورت مستقل بررسی کرده‌اند، این پژوهش نشان داد که اثربخشی آموزش دوگانه حاصل تعامل پویا میان عوامل محتوایی، فرهنگی، سازمانی و راهبردهای اجرایی است. از این‌رو، مدل ارائه‌شده می‌تواند چارچوبی برای طراحی سیاست‌های هماهنگ میان دانشگاه فرهنگیان و دانشگاه‌های علوم پزشکی فراهم کند.

نقاط قوت و محدودیت‌های پژوهش: محدودیت اصلی پژوهش، انجام مطالعه در یک استان بود که امکان تعمیم نتایج را محدود می‌کند. همچنین روش کیفی قابلیت سنجش کمی اثرات آموزش دوگانه را ندارد و دیدگاه مدیران و سیاست‌گذاران دو وزارتخانه در این پژوهش بررسی نشد. مشارکت فقط دانشجومعلمان و اساتید وعدم حضور مدیران، سیاستگذاران در نمونه و احتمال تأثیر تجربه‌های شخصی مشارکت‌کنندگان بر داده‌ها از دیگر محدودیت‌های پژوهش حاضر بود. پژوهش‌های آینده می‌توانند با نمونه‌های گسترده‌تر و روش‌های ترکیبی، اثر آموزش دوگانه بر مهارت‌ها و عملکرد مربیان و نقش سیاست‌گذاری کلان و تعاملات نهادی را دقیق‌تر تحلیل کنند.

آزمون کمی مدل پارادایمی ارائه‌شده، اجرای پژوهش در سایر استان‌ها، مقایسه آموزش دوگانه در رشته‌های دیگر دانشگاه فرهنگیان، بررسی دیدگاه مدیران دو وزارتخانه، و ارزیابی اثربخشی راهبردهای پیشنهادی در یک مطالعه مداخله‌ای پیشنهاد می‌شود.

نتیجه‌گیری

پژوهش حاضر با بهره‌گیری از رویکرد گراندد تئوری، به تبیین عوامل مؤثر بر اثربخشی آموزش دوگانه دانشجومعلمان رشته آموزش بهداشت پرداخت و نشان داد که این پدیده حاصل تعامل پویا میان عوامل محتوایی، سازمانی، فرهنگی و راهبردهای اجرایی است. بر اساس نظریه برآمده از داده‌ها، اثربخشی آموزش دوگانه صرفاً به کیفیت برنامه‌های آموزشی وابسته نیست، بلکه زمانی تحقق می‌یابد که میان محتوای درسی، محیط‌های آموزشی، ساختارهای سازمانی و تعاملات بین‌نهادی هماهنگی و انسجام وجود داشته باشد. این نظریه می‌تواند مبنایی برای بازنگری سیاست‌های آموزش دوگانه در تربیت مربیان بهداشت مدارس قرار گیرد.

تشکر و قدردانی: نویسندگان از تمامی استادان دانشگاه فرهنگیان، استادان دانشکده‌های بهداشت و دانشجو معلمان رشته آموزش بهداشت که با صرف وقت و ارائه دیدگاه‌های

[Downloaded from journal.ihepsa.ir on 2026-11-17]

[DOI: 10.22034/ijhep.14.4.5]

ارزشمند خود در انجام مصاحبه‌ها و اجرای این پژوهش همکاری کردند، صمیمانه قدردانی می‌کنند.

تضاد منافع: هیچ‌گونه تعارض منافع توسط نویسندگان بیان نشده است.

حمایت مالی: این اثر از حمایت مالی دانشگاه فرهنگیان برخوردار است (قرارداد شماره ۱۲۰/۱۷۴۷۵/۵۰۰۰۰).

ملاحظات اخلاقی: این مقاله با گواهی رعایت اخلاق پژوهش شماره ۵۲۲۰۰/۲۲۵/۱۰۰د در دانشگاه فرهنگیان انجام شده است.

سهم نویسندگان: نویسنده اول در ایده‌پردازی و گردآوری داده‌ها، انجام مصاحبه‌ها، کدگذاری اولیه، تحلیل داده‌ها و نگارش مقاله مشارکت داشت. نویسنده دوم در طراحی پژوهش، تحلیل و تفسیر یافته‌ها، بازنگری علمی مقاله و اصلاح نسخه‌های مختلف مشارکت کرد. نویسنده سوم (نویسنده مسئول) ایده‌پردازی و هدایت علمی پژوهش، نظارت بر اجرای مطالعه، تأیید فرایند تحلیل داده‌ها، بازنگری نهایی مقاله و مسئولیت مکاتبات با مجله را بر عهده داشت. تمامی نویسندگان نسخه‌ی نهایی مقاله را مطالعه و تأیید کرده و مسئولیت محتوای آن را پذیرفته‌اند.

References

1. Valois RF. Sustainability in school health: leadership is the key. 2023.

2. Nutbeam D. Improving health literacy: how to succeed. Public Health Research and Practice. CSIRO Publishing; 2023. https://doi.org/10.1071/PU19401

3. Nagy-Pénzes G, Vincze F, Víghné Arany Á, Bíró É. Impact of a primary school health promotion Programme on adolescents' health behaviour and well-being. Children. 2024;11(8):919. https://doi.org/10.3390/children11080919
PMid:39201855 PMCid:PMC11352284

4. Jourdan D, Gray NJ, Barry MM, Caffe S, Cornu C, Diagne F,et al. Supporting every school to become a foundation for healthy lives. Lancet Child Adolesc Health. 2021;5(4):295-303. https://doi.org/10.1016/S2352-4642(20)30316-3
PMid:33485407

5. Organization WH. Making every school a health-promoting school: Global standards and indicators. 2021.

6. Basch CE. Healthier students are better learners: A missing link in school reforms to close the achievement gap. J Sch Health. 2011;81(10):593-8. https://doi.org/10.1111/j.1746-1561.2011.00640.x https://doi.org/10.1111/j.1746-1561.2011.00632.x
PMid:21923870

7. Birch DA, Goekler S, Auld ME, Lohrmann DK, Lyde A. Quality assurance in teaching K-12 health education: Paving a new path forward. Health Promot Pract. 2019;20(6):845-57. https://doi.org/10.1177/1524839919868167
PMid:31465246 PMCid:PMC6823922

8. La Salle TP, Hagermoser Sanetti LM. Implications of student health problems on achievement and engagement. Int J Sch Educ Psychol. 2016;4(1):10-5. https://doi.org/10.1080/21683603.2016.1130543

9. Clement N. Student wellbeing at school: The actualization of values in education. in: International research handbook on values education and student wellbeing. Springer; 2010. P:37-62 https://doi.org/10.1007/978-90-481-8675-4_3
PMid:19892475

[Downloaded from journal.ihepsa.ir on 2026-11-17]

[DOI: 10.22034/ijhep.14.4.5]

10. Hammig B, Ogletree R, Wycoff-Horn MR. The relationship between professional preparation and class structure on health instruction in the secondary classroom. J Sch Health. 2011;81(9):513-9. https://doi.org/10.1111/j.1746-1561.2011.00621.x PMid:21831063

11. García-García D, Pérez-Rivas FJ. Health literacy and its sociodemographic predictors: a cross-sectional study of a population in Madrid (Spain). Int J Environ Res Public Health. 2022;19(18):11815. https://doi.org/10.3390/ijerph191811815 PMid:36142082 PMCid:PMC9517037

12. Summanen AM, Rautopuro J, Kannas LK, Paakkari LT. Objective health literacy skills among ninth graders in Finland: outcomes from a national learning assessment. Scand J Public Health. 2022;50(5):646-53. https://doi.org/10.1177/14034948211019798 PMid:34120530 PMCid:PMC9203656

13. Billett S. Integrating practice-based experiences into higher education. Springer; 2015. https://doi.org/10.1007/978-94-017-7230-3

14. Fürstenau B, Pilz M, Gonon P. The dual system of vocational education and training in Germany-what can be learnt about education for (other) professions. in: International handbook of research in professional and practice-based learning. Springer; 2014.p: 60-427. https://doi.org/10.1007/978-94-017-8902-8_16

15. Di Maio G. Skill formation under pressure: How the collective governance of vocational training adapts to rising skill demands. Universität St. Gallen; 2021.

16. Paudel PK, Parajuli MN, C Bhattarai P. Exploring technical and vocational education and training and its relationship to employment in Nepal: a mixed methods study. Empir Res Vocat Educ Train. 2025;17(1):3. https://doi.org/10.1186/s40461-025-00178-4

17. Bezrukova K, Spell CS, Perry JL, Jehn KA. A meta-analytical integration of over 40 years of research on diversity training evaluation. Psychol Bull. 2016;142(11):1227. https://doi.org/10.1037/bul0000067 PMid:27618543

18. Schiller B, Leišytė L. Study program innovation in the Triple Helix context: The case of cooperative study programs at a German University of Applied Sciences. Triple Helix. 2020;7(2-3):160-88. https://doi.org/10.1163/21971927-bja10002

19. Euler D. Germany's dual vocational training system: a model for other countries? Bertelsmann Stiftung Gütersloh; 2013.

20. Davoine É, Deitmer L. German dual training through apprenticeships: An exportable model? Success Apprenticesh Views Stakehold Train Learn. 2020;3:133-41. https://doi.org/10.1002/9781119694793.ch16

21. Melin G, Zuijdam F, Good B, Angelis J, Enberg J, Fikkers DJ, et al. Towards a future proof system for higher education and research in Finland. Publ Minist Educ Cult Finl. 2015;11.

[Downloaded from journal.ihepsa.ir on 2026-11-17]

[DOI: 10.22034/ijhep.14.4.5]

22. Holik I, Pogátsnik M. A duális képzés bevezetésének első tapasztalatai mérnök informatikus szakos hallgatók tanulmányi eredményességének és véleményének tükrében. First Exp Introd Dual Train Light Acad Perform Opin Eng Comput Sci Stud Zsolnai Anikó. 2016;280.

23. Kocsis Z. A duális képzés eredményességre gyakorolt hatása. Opus Educ. 2020;7(1). https://doi.org/10.3311/ope.367

24. Tastanbekova N, Abenova B, Yessekeshova M, Sagalieva Z, Abildina G. Development of professional skills in the context of higher school dual education. Int J Emerg Technol Learn IJET. 2021;16(10):179-93. https://doi.org/10.3991/ijet.v16i10.19373

25. Caves KM, Ghisletta A, Kemper JM, McDonald P, Renold U. Meeting in the middle: TVET programs' education-employment linkage at different stages of development. Soc Sci. 2021;10(6):220. https://doi.org/10.3390/socsci10060220

26. Mora T, Escardíbul JO, Pineda-Herrero P. The effect of dual vocational education and training on grades and graduation in Catalonia, Spain. Educ Rev. 2024;76(4):894-914. https://doi.org/10.1080/00131911.2022.2076656

27. Anselmann S, Harm S, Faßhauer U. Input from the grassroots level: Reflecting challenges and problems for VET professionals in Germany. Int J Res Vocat Educ Train IJRVET. 2022;9(2):239-68. https://doi.org/10.13152/IJRVET.9.2.5

28. Smith E. Apprenticeships and 'future work': Are we ready? Int J Train Dev. 2019;23(1):69-88. https://doi.org/10.1111/ijtd.12145

29. Kravchenko OL, Borisyuk IY, Vakolia ZM, Tretyak OM, Mishchenia OM. Models of introduction of dual professional education. 2020. https://doi.org/10.5430/ijhe.v9n7p94

30. Mordhorst L, Gössling B. Dual study programmes as a design challenge: identifying areas for improvement as a starting point for interventions. EDeR Educ Des Res. 2020;4(1). https://doi.org/10.15460/eder.4.1.1482

31. Duthilleul Y, Woolner P, Whelan A. Constructing education: An opportunity not to be missed. Themat Rev Ser. 2021.

32. Mordhorst L, Jenert T. Curricular integration of academic and vocational education: a theory-based empirical typology of dual study programmes in Germany. High Educ. 2023;85(6):1257-79. https://doi.org/10.1007/s10734-022-00889-7

33. Nili J, Naseri K. Dual technical and vocational education in four countries. Roshd Technical and Vocational Education and Work-Study. 2018;(40). [Persian].

34. Service RW. Book review: Corbin, J., & Strauss, A.(2008). Basics of qualitative research: techniques and procedures for developing grounded theory . Thousand Oaks, CA: Sage. Organ Res Methods. 2009;12(3):614-7. https://doi.org/10.1177/1094428108324514

[Downloaded from journal.ihepsa.ir on 2026-11-17]

[DOI: 10.22034/ijhep.14.4.5]